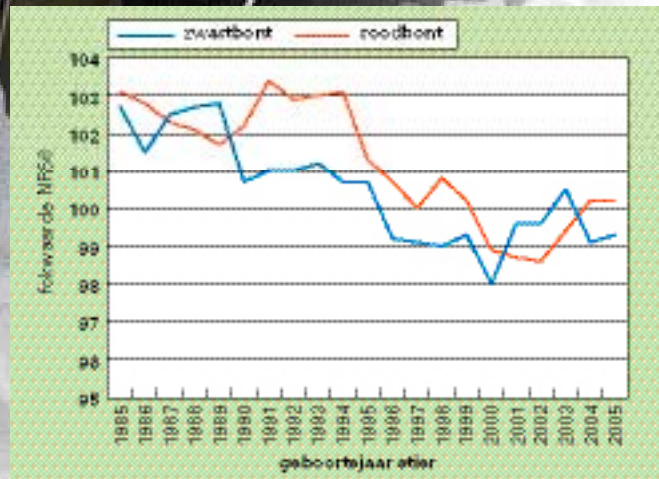
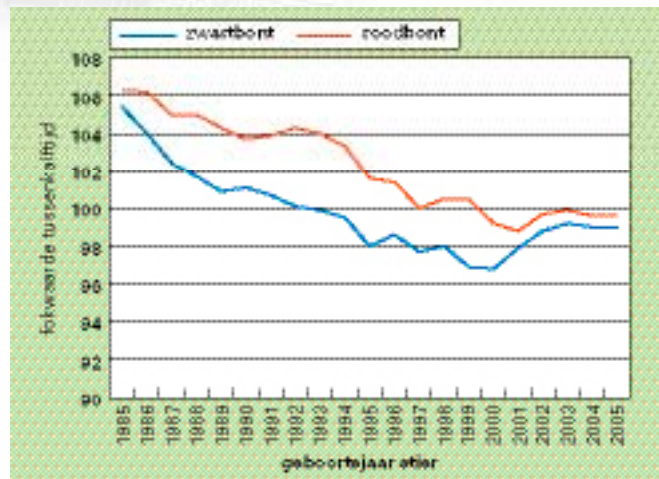

Dieptepunt bereikt?

Achteruitgang vruchtbaarheid van Nederlandse veestapel tot stilstand gebracht

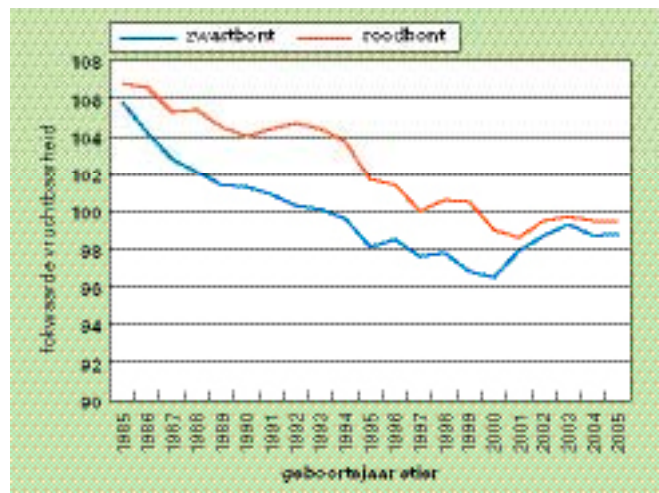

Figuur 1 – Genetische trend nonreturnpercentage op 56 dagen

Figuur 2 – Genetische trend tussenkalf tijd

Figuur 3 – Genetische trend vruchtbaarheid

Jarenlang holde de vruchtbaarheid van de Nederlandse veestapel achteruit. Het einde is in zicht. Uit een analyse van NRS blijkt dat de vruchtbaarheid zich genetisch gezien stabiliseert.

Slecht, slechter, slechtst. Een oplopende tussenkalf tijd, koeien die niet snel drachtig worden: als het gaat over vruchtbaarheid zijn de geluiden zelden positief. Is het werkelijk zo droevig gesteld met de vruchtbaarheid van de Nederlandse en Vlaamse melkkoeien? NRS-onderzoekers Gerben de Jong en Arnold Harbers analyseerden de genetische trend voor vruchtbaarheid voor zowel stieren (figuren 1, 2, 3) als koeien (figuren 4, 5, 6) vanaf 1985. Ze keken behalve naar de fokwaarde vruchtbaarheid ook naar de onderliggende fokwaarden voor tussenkalf tijd en nonreturnpercentage na 56 dagen (NR56, zie kader).

Er valt ook iets positiefs te melden, ontdekte NRS. 'De genetische achteruitgang in vruchtbaarheid is tot stilstand gebracht', stelt Harbers. Dat is op z'n minst opmerkelijk. Sinds de jaren tachtig holde de vruchtbaarheid achteruit. 'In die tijd selecteerden veehouders vooral op productie. Informatie over vruchtbaarheid was nog niet voorhanden', vertelt De Jong. Dat veranderde halverwege de jaren negentig. In 1995 introduceerde NRS de fokwaarde voor vruchtbaarheid. Vanaf die tijd verliep de daling voor vruchtbaarheid minder

hard. 'De fokwaarde vruchtbaarheid kwam niet direct op de stierenkaart, maar toen dat wel gebeurde, lieten veehouders de extreem slechte stieren voor vruchtbaarheid links liggen', meent De Jong. Vanaf 2000 lijkt de vruchtbaarheid zich genetisch gezien te stabiliseren. Bij de koeien is dat het beste zichtbaar. Het dieptepunt lag in 2000. Van de in 2000 geboren koeien ligt de gemiddelde fokwaarde vruchtbaarheid precies op 100, de koeien geboren in 2003 scoren 100,1. Voor de fokwaarde tussenkalf tijd bedroeg de vooruitgang in die periode zelfs 0,4 punten. 'Voor een deel komt dat omdat veehouders steeds meer op gebruikskennmerken zijn gaan letten en minder nadruk leggen op productie. Bovendien hebben we in 2001 de dps uitgebreid met vruchtbaarheid', stelt Harbers.

Roodbont daalt ook

Toch is de afname fors. Bij zwartbont is sinds 1985 de fokwaarde tussenkalf tijd voor koeien afgenomen met acht punten. Dat komt neer op een genetische achteruitgang van 25 dagen tussenkalf tijd. Ter vergelijking: in 1987 noteerde NRS een gemiddelde gerealiseerde tussenkalf tijd van 383 dagen, in 2006 lag die op 415 dagen.

De afname van de fokwaarde voor nonreturnpercentage bedroeg bij zwartbonte koeien vijf punten. Dat betekent dat het nonreturnpercentage genetisch gezien 6,5 procent is gedaald.

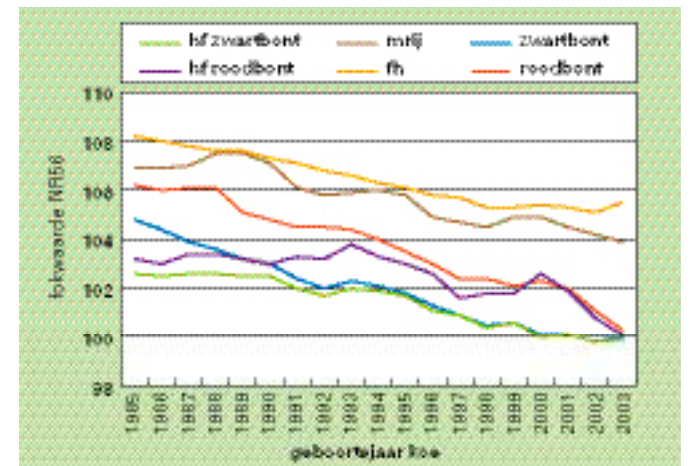
Roodbont is voor vruchtbaarheid even hard gedaald als zwartbont, zo laten de figuren zien. 'Roodbontboeren zijn van een mrij-veestapel naar een hf-veestapel gegaan. Zij hebben niet alleen de negatieve trend van hf roodbont gezien, maar ook het rasverschil tussen hf en mrij. Het gemiddelde bij roodbont was in het begin gelijk aan het gemiddelde van mrij, daarna was het een mengeling van mrij en hf en nu is het gelijk aan het hf-gemiddelde', geeft Harbers aan. Het verschil tussen roodbonte en zwartbonte holsteins is voor de vruchtbaarheidsindex nog wel anderhalve punt in het voordeel van roodbont. Voor vruchtbaarheid zegt de genetische trend bij de koeien meer dan de genetische trend bij de stieren, geeft De Jong aan. 'De genetische trend voor stieren is gebaseerd op jaar-

gangen proefstieren. Veel van die stieren promoveren uiteindelijk niet tot fokstier. Een veehouder selecteert juist fokstieren waarbij de afgelopen jaren meer aandacht aan vruchtbaarheid is besteed. De trend tussen stieren en koeien loopt daarom niet één op één.'

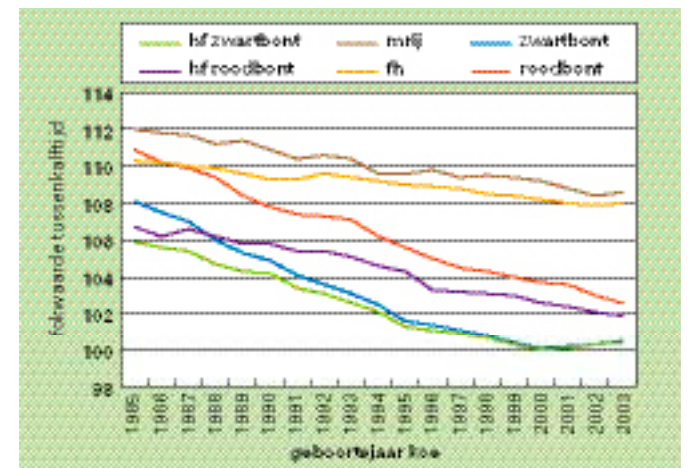
In de genetische trends van de stieren zijn ook meer schommelingen zichtbaar. 'Het effect van bepaalde stiervaders speelt daarbij zeker een rol', meldt Harbers. 'Labelle scoort bijvoorbeeld goed op percentage non return. Bij een jaargang stieren met veel Labellezonen zie je dat effect zeker terug in het nonreturnpercentage. Voor Addison is het juist andersom. Hij scoort laag op percentage non return.' Voor de jaargangen 2003 tot en met 2005 is de trend bij stieren gebaseerd op verwachtingswaarden.

Fokwaarde bevruchting

De erfelijkheidsgraad van de vruchtbaarheidskenmerken ligt met percentages beneden de tien niet hoog. Toch is het

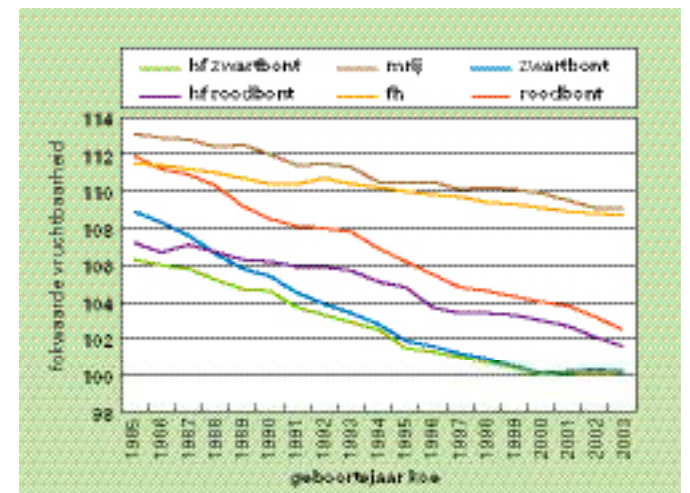

Figuur 4 – Genetische trend nonreturnpercentage op 56 dagen

Figuur 5 – Genetische trend tussenkalf tijd

Figuur 6 – Genetische trend vruchtbaarheid

Berekening fokwaarde vruchtbaarheid

De NVO berekent de vruchtbaarheidsindex aan de hand van de fokwaarden tussenkalf tijd en nonreturnpercentage op 56 dagen (NR56). De berekening is gebaseerd op economie: wat levert een dag kortere tussenkalf tijd op en wat levert het verhogen van het nonreturnpercentage op?

Het nonreturnpercentage weegt voor 15 procent mee,

de tussenkalf tijd voor 85 procent. Voor de berekening van het nonreturnpercentage wordt simpelweg gekeken of een dier binnen 56 dagen na de eerste inseminatie opnieuw is aangeboden voor een bevruchting. Als voorspeller spelen ook conditiescore en melkproductiekenmerken een rol bij de berekening van de fokwaarde vruchtbaarheid.

zinnig te letten op de fokwaarde vruchtbaarheid, vinden de onderzoekers.

Met een voorbeeld geeft Harbers dat aan. 'Veehouders kijken in de praktijk wel naar de kolom bevruchting op de stierenkaart en veel minder naar de fokwaarde voor nonreturnpercentage. Toch maakt het geen verschil of een veehouder een stier gebruikt met een fokwaarde voor nonreturnpercentage van 104 of een stier met een bevruchting van +3. Dat geeft hetzelfde drachtigheidspercentage.'

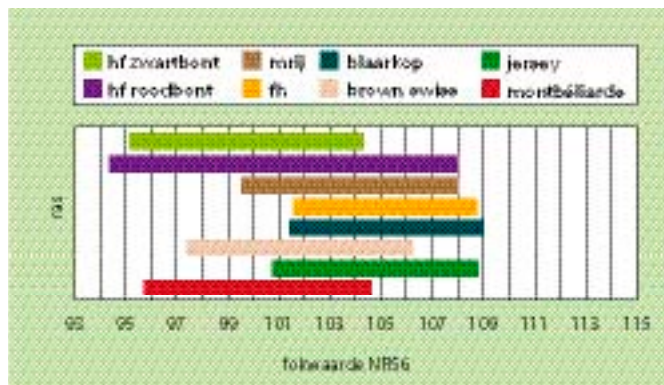
De Jong stipt nog even de spreiding aan in de vruchtbaarheidsskengetallen. 'De spreiding binnen de populatie is behoorlijk hoog. Bij zwartbont heeft 95 procent van de koeien bijvoorbeeld een fokwaarde tussen de 93,7 en 106,5. Dat is een verschil van bijna dertien punten, wat overeenkomt met een verschil in non return van ongeveer zeventien procent', geeft De Jong aan. Figuur 7 en 8 bren-

gen die spreiding in beeld. Ze geven voor verschillende rassen de onder- en bovengrenzen aan voor de fokwaarde tussenkalf tijd en nonreturnpercentage. Van alle koeien heeft 95 procent een fokwaarde die binnen die grenzen ligt.

Weinig drachtig?

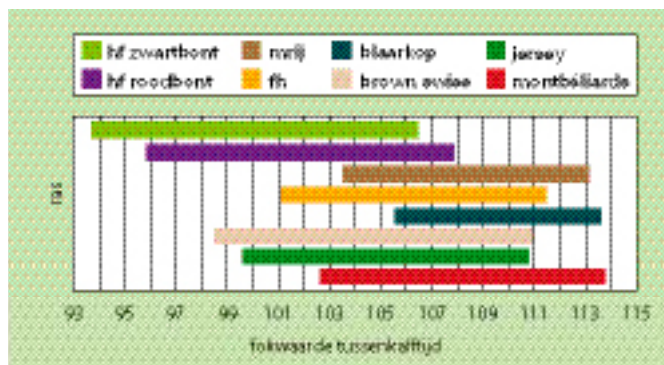
Wil een veehouder de vruchtbaarheid van zijn koeien echt verbeteren, dan is het slim de fokwaarden voor vruchtbaarheid te raadplegen, vindt Harbers. 'Het is goed om te kijken wat je precies op je bedrijf wilt verbeteren', vindt Harbers. 'Worden op jouw bedrijf weinig koeien drachtig van de eerste inseminatie, let dan vooral op de fokwaarde non return. Wil je vooral de tussenkalf tijd verkorten, dan kun je daar beter naar kijken. Vind je allebei belangrijk, dan kun je gewoon de fokwaarde vruchtbaarheid nemen.'

Inge van Drie

Figuur 7 – Onder- en bovengrens voor de fokwaarde nonreturnpercentage op 56 dagen per ras

Figuur 8 – Onder- en bovengrens voor de fokwaarde tussenkalf tijd per ras

De raad van commissarissen van CRV Holding heeft met ingang van 1 september 2007 **Roald van Noort** benoemd als voorzitter van de directie van CRV. Van Noort volgt Jan Jansen op, die aan het begin van dit jaar bij de Nederlands-Vlaamse rundveecoöperatie vertrok. Roald van Noort is 47 jaar en woont met zijn gezin in het Noord-Brabantse Cuijk. Momenteel is hij directeur bij

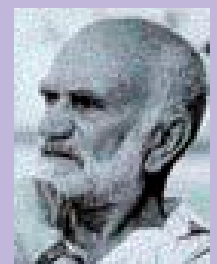
den de Nederlandse melkcontroleorganisaties tot één club met als centrale plaats de huidige locatie in Zutphen. Ook nu kwam de leiding in handen van Van Luin. Onder zijn aanvoerschap werd het melkcontrolestation in Zutphen een moderne onderneming die zowel werkzaam was voor de zuivelindustrie (voor wat betreft de uitbetaling naar samenstelling en kwaliteit

Roald van Noort

Fred van Luin

Albert Waalkens

Euribrid, de fokkerijorganisatie van Nutreco die zich in het bijzonder richt op de fokkerij van varkens, kalkoenen en kippen. Van Noort is een Wageninger. Hij studeerde in 1986 af aan de Landbouww Universiteit op de vakken tropische veehouderij, veevoeding en ontwikkelingseconomie. Na zijn militaire dienstplicht trad hij in dienst bij Nutreco, waar hij op diverse locaties en posities heeft gewerkt.

Fred van Luin neemt deze maand vanwege het bereiken van de zestigjarige leeftijd afscheid als algemeen directeur van de Stichting Melkcontrolestation Nederland. Van Luin begon zijn carrière in Friesland bij de toenmalige Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Friesland. Toen in 1986 Melkcontrolestation Noord werd gevormd, werd Van Luin benoemd tot directeur. Begin jaren negentig fuseer-

van de melk) als voor de melkveeouders (voor wat betreft het analyseren van bijvoorbeeld mpr-monsters).

Op 86-jarige leeftijd is in het Oost-Groningse Finsterwolde overleden **Albert Waalkens**. In 1974 was hij een van de oprichters van de Landbouw Combinatie Finsterwolde, waarvan zoon Harm Evert na de opheffing een deel van de koeien overnam. Albert Waalkens had zijn oude boerderij in het dorp al sinds 1962 bestemd als expositieplaats van experimentele kunstenaars. Velen beleefden hun première in de kunststal, die in 1982 afbrandde en werd vervangen door een opzienbarend vormgegeven galerie. In 1997 organiseerde Waalkens koetkendagen, waarvoor hij een keur aan kunstenaars uitnodigde. Aan het eind van de week werden de werken bij opbod verkocht.